

Υπουργείο Παιδείας
Αθλητισμού και Νεολαίας

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΚΥΠΡΟΥ

Επιτροπή Ισότητας

στην Απασχόληση και
στην Επαγγελματική Εκπαίδευση

των Φύλων

Διαγωνισμός συγγραφής κειμένου με θέμα σχετικό με την έμφυλη ισότητα

Σχολική Χρονιά 2022-2023

Νικητήριες Συμμετοχές στην Κατηγορία Γ - Λύκεια

**1ο βραβείο, Αλ Γκόντι Κόμπρα (Α' τάξη)
Λύκειο και ΤΕΣΕΚ Αγ. Χαραλάμπους, Έμπα
Υπεύθυνη εκπαιδευτικός: Θέκλα Ιωάννου**

Μην αδικείτε τις μαθήτριες

Η ισότητα φύλων αποτελεί ένα θέμα, πάντοτε επίκαιρο. Σε πολλές χώρες η έμφυλη ισότητα απλώς δεν υπάρχει. Στις χώρες του δυτικού κόσμου, οι κοινωνίες τους έχουν διασφαλίσει την κατοχύρωση της ισότητας των δύο φύλων στο νομικό της πλαίσιο. Παρόλα αυτά η νομική κατοχύρωση δεν αρκεί αφού και σε χώρες πολιτισμένες, υπάρχουν ακόμα στερεότυπα που κλονίζουν το οικοδόμημα της ισότητας. Το θηλυκό στοιχείο υποφέρει ακόμα και σήμερα.

Η έμφυλη ανισότητα υπάρχει σε όλες τις εκφάνσεις της ανθρώπινης ζωής. Τα κορίτσια στις υπανάπτυκτες χώρες παντρεύονται ή αναγκάζονται να παντρευτούν πριν συμπληρώσουν το 18ο έτος της ηλικίας τους. Η πλειονότητα των παιδιών που δεν πηγαίνουν σχολείο είναι κορίτσια. Η ανεργία των γυναικών είναι υψηλότερη από αυτή των ανδρών. Οι γυναίκες εξακολουθούν να παλεύουν για να καλύψουν το μισθολογικό χάσμα. Καθημερινά έρχονται αντιμέτωπες με υποτιμητικά σχόλια και ρατσιστικές συμπεριφορές. Η καχυποψία απέναντι στις ηγετικές ικανότητες των γυναικών που πηγάζει βέβαια από τον τρόπο θέασής τους, έχει ως αποτέλεσμα την περιορισμένη παρουσία των γυναικών στις υψηλές πολιτικές θέσεις. Και σε όλα αυτά έρχεται να προστεθεί και η σεξουαλική παρενόχληση. Τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας αλλά και η παρενόχληση ή η κακοποίηση των γυναικών είναι κατακριτέα και δείχνουν ότι η κοινωνία μας στέκεται ανήμπορη να αποσοβήσει το ενδεχόμενο κατάχρησης της σωματικής υπεροχής των ανδρών έναντι των γυναικών.

Μέσα από βιώματα κοριτσιών από τη Συρία, γίνεται γνωστό ότι η θέση της γυναίκας είναι δυσχερής σε μουσουλμανικές χώρες. Εκεί, το κορίτσι θεωρεί ότι είναι άτυχο αφού δεν απολαμβάνει τα ίδια δικαιώματα και ευκαιρίες με το αγόρι. Ακόμα τα σχολεία τους, τις πλείστες φορές είναι διαφορετικά. Στην περίπτωση που αγόρια και κορίτσια πηγαίνουν στο ίδιο σχολείο υπάρχουν έντονοι διαχωρισμοί, όπως για παράδειγμα στο μάθημα της

Γυμναστικής που τα παιδιά των δύο φύλων κάνουν ξεχωριστά το μάθημα. Επιπλέον, όταν τα κορίτσια γίνονται δώδεκα χρονών και μπαίνουν στην εφηβεία, οι γονείς τους γίνονται πιο υπερπροστατευτικοί, πειστικοί θα λέγαμε αφού τις συνοδεύουν σε κάθε τους βήμα. Δεν τους επιτρέπουν να βγουν με φίλες τους και φυσικά να κάνουν παρέα με αγόρια.

Το τραγικό όμως είναι ότι όλα αυτά υπάρχουν και στους κόλπους ενός σχολείου που δυστυχώς οι νέοι περνούν τις περισσότερες ώρες της μέρας τους. Η έμφυλη ανισότητα υπάρχει στην αυλή του σχολείου, στο γήπεδο του σχολείου και μέσα στις τάξεις. Πολλές φορές αγόρια και κορίτσια χωρίζονται σε δύο ομάδες με κριτήριο το φύλο για να διεκδικήσουν τη νίκη σε ένα παιχνίδι ή ένα διαγωνισμό. Τα αγόρια τις πλείστες φορές επιδεικνύουν τη σωματική τους δύναμη για να επιβληθούν στο ασθενές φύλο. Πολλές φορές οι μαθητές είναι αυτοί που αποκλείουν τις μαθήτριες από παιχνίδια ομαδικά. Αλήθεια, αναλογιστήκαμε γιατί τις πλείστες φορές, πρόεδρος του σχολείου είναι αγόρι; Ο λόγος είναι πασιφανής. Θεωρείται κοινά αποδεκτό ότι τα αγόρια έχουν περισσότερες ηγετικές ικανότητες. Επιπλέον, οι μαθητές είναι που ξεστομίζουν λόγια υβριστικά και συχνά ασκούν πειράγματα σωματικά εις βάρος των μαθητριών. Τα περιστατικά αυτά που θεωρούνται «μικρά» και «ασήμαντα» και που όλοι μας τα παρατηρούμε αλλά σπάνια θα τους δώσουμε σημασία παρατηρούνται παντού, γεγονός που δυσχεραίνει το καθεστώς της έμφυλης ισότητας. Θα λέγαμε καλύτερα ότι η έμφυλη ισότητα υπάρχει μόνο στα λόγια.

Σαν παιδί που είμαι, οραματίζομαι κι εγώ ένα σχολείο όπου όλα τα παιδιά θα τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτου φύλου, έχουν ίσες ευκαιρίες και δικαιώματα και νιώθουν προστατευμένα και ελεύθερα χωρίς διακρίσεις. Το σχολείο αυτό επιθυμώ να το νιώθω σαν οικογένειά μου και όχι σαν ένα τόπο που με γεμίζει φόβο. Όλα τα παιδιά και έφηβοι μαθητές αισθάνονται την ανάγκη να πηγαίνουν στο σχολείο με χαρά και προθυμία μέσα στο οποίο θα αποκτούν εμπειρίες και θα διαμορφώνουν την αυτοεικόνα και αυτοαντίληψή τους. Το σχολείο πρέπει να είναι για εμάς τους μαθητές χώρος ομαδικής γνώσης και ομαδικού παιχνιδιού. Όλα τα ανθρωπιστικά αισθήματα και όλες οι κοινωνικές αξίες πρέπει να διαμορφώνουν τις σκέψεις των μαθητών και εκπαιδευτικών. Άλλωστε αν σκεφτούμε τις τελευταίες περιπέτειες του ανθρώπου, ο οποίος είχε να αντιμετωπίσει μια εφιαλτική πανδημία και που αντιμετωπίζει ακόμη την πανωλεθρία πολέμου και τα ερείπια ενός θανάσιμου σεισμού, πρέπει να συνειδητοποιήσουμε όλοι ότι η έμφυλη ανισότητα είναι μια μικροπρέπεια του ανθρώπινου είδους που προσβάλλει την ίδια την ύπαρξή μας.

Γι' αυτό και θα πρέπει όλοι όσοι συνυπάρχουν σε ένα σχολείο να βάλουν το λιθαράκι τους για να αλλάξουν τα δεδομένα περί έμφυλης ανισότητας και καταπάτησης δικαιωμάτων. Η ανθρωπιστική παιδεία είναι ο πρώτος τομέας στον οποίο θα πρέπει να επικεντρωθούν οι εκπαιδευτικοί. Η ανθρωπιστική παιδεία στην οποία αναφέρονται όλοι στις ομιλίες τους, πολιτικοί και λόγιοι άνθρωποι, πρέπει να αποκτήσει αληθινό περιεχόμενο. Οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να βλέπουν τους μαθητές και μαθήτριες με ισότητα, χωρίς εύνοια για κάποιους και χωρίς φυσικά διακρίσεις. Σκοπός τους πρέπει να είναι η διδασκαλία χαρακτήρων και όχι φύλων. Το σχολικό κλίμα πρέπει να διέπεται από αξίες και αρχές που μας γαλούχησαν οι αρχαίοι πρόγονοι, όπως σεβασμό, δικαιοσύνη και ισότητα. Πάνω σ' αυτά θα καλλιεργηθούν άλλες αξίες όπως συνεργασία και αλληλοβοήθεια μεταξύ των δύο φύλων. Η ανθρωπιστική παιδεία αποτελεί λοιπόν το κλειδί για μια πετυχημένη αποδόμηση των έμφυλων στερεοτύπων που ταλανίζουν σήμερα το σχολείο.

Η μάθηση στην τάξη πρέπει να αποσκοπεί την ομαδικότητα των δύο φύλων. Εκπαιδευτικός με ηθικές αξίες και αρχές οφείλει να προωθεί την κάθε συμμετοχή του μαθητή και να παροτρύνει όλη την τάξη για υγιή αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο φύλων. Ο μαθητής έχει να μάθει πολλά από μια μαθήτρια και η μαθήτρια πολλά από έναν μαθητή. Για να προωθηθεί το καλό μιας τάξης και το ευρύτερο καλό ενός σχολείου πρέπει να γίνεται επένδυση στη μάθηση και τη δημιουργικότητα χωρίς διαχωρισμούς που προκύπτουν δήθεν από την κανονικότητα για το φύλο των παιδιών. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί αλλά και η ηγεσία ενός σχολείου πρέπει να δίνουν σημασία και στις πιο απλές και ασήμαντες συμπεριφορές των μαθητών. Μπορεί πίσω από ένα χαμογελαστό πρόσωπο να κρύβεται ένα θύμα και πίσω από το σοβαρό και έντιμο ύφος να κρύβεται ένας θύτης. Ο εκφοβισμός που πηγάζει από τέτοιου είδους διακρίσεις τις πλείστες φορές δεν είναι αντιληπτός. Για αυτό και πρέπει να δίνεται προσοχή στο κάθε τι.

Μέσα από τη διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής οι νέοι και οι νέες πρέπει να κατανοήσουν ότι το μάθημα της Γυμναστικής αφορά και τα δύο φύλα. Ο αθλητισμός δεν κάνει διακρίσεις και θέλει να ανταποκρίνονται εξίσου στο κάλεσμά του και αγόρια και κορίτσια. Σαν παιδιά που είμαστε, οραματιζόμαστε αθλητικούς αγώνες ποδοσφαίρου και καλαθόσφαιρας κοινούς για τα δύο φύλα. Μπορούν και τα κορίτσια να παίξουν εξίσου καλά με τη μπάλα. Γιατί ο αθλητισμός δεν ασκείται από φύλα αλλά από χαρακτήρες και προσωπικότητες.

Στα πλαίσια της εκπαίδευσης μέσα στο σχολείο, το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας θεωρείται ότι μπορεί να βοηθήσει στην όλη προσπάθεια καλλιέργειας της έμφυλης ισότητας. Μέσα από τη διδασκαλία του συγκεκριμένου μαθήματος, που πολλοί το θεωρούν δευτερεύον μάθημα, ο νέος και η νέα μπορούν να καλλιεργήσουν τις αξίες που αφορούν τη διαχείριση των μελλοντικών τους οίκων και οικογενειών. Κατά τη διδασκαλία ο νέος θα μάθει ότι το μαγείρεμα, το συγύρισμα, το καθάρισμα ενός σπιτιού ή και το ράψιμο ενός κουμπιού δεν αποτελούν αποκλειστικά χαρακτηριστικά του γυναικείου φύλου αλλά ευκαιρίες πρόκλησης και για τον ίδιο. Στο σημείο αυτό, καλό θα ήταν να αναφερθεί ότι στα πλαίσια αυτού του μαθήματος οι νέοι μπορούν να ζητήσουν τη συνδρομή των συμμαθητριών τους ώστε να προαχθεί και πνεύμα συνεργασίας και αλληλοβοήθειας. Διαχωρισμοί δεν πρέπει να υπάρχουν, ούτε στο μάθημα αλλά ούτε και στο μυαλό των μαθητών.

Πιο πέρα, μέσα από τη Λογοτεχνία πρέπει να καλλιεργηθεί το αξιακό περιεχόμενο των κειμένων Λογοτεχνίας. Μέσα από τη διακειμενική προσέγγιση αλλά και μέσα από τη διαθεματική προοπτική του μαθήματος της Λογοτεχνίας, οι νέοι και οι νέες πρέπει να γνωρίσουν την ευαισθησία απέναντι σε κοινωνικά προβλήματα, όπως το πρόβλημα της ανισότητας των φύλων. Στην πορεία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας η θέση της γυναίκας ήταν ένα θέμα που απασχόλησε αρκετούς ποιητές και πεζογράφους. Αρκεί μόνο να αναφερθεί η δημοτική ποίηση, που με το τραγούδι «Του Νεκρού αδελφού» έγινε κατανοητό σε όλους τους μαθητές η υποβαθμισμένη θέση της γυναίκας. Από τότε βέβαια μέχρι σήμερα μεσολάβησαν πολλοί αγώνες για να καταφέρει η γυναίκα να αποκτήσει σπουδαιότητα και δυναμικότητα που έχει σήμερα. Όμως δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι κρούσματα έμφυλης ανισότητας ακόμα υπάρχουν και χρειάζεται σκληρή δουλειά μέχρι αυτά να εξαλειφθούν τελείως. Το «ασθενές» φύλο όπως συνεχίζεται να ονομάζεται η γυναίκα, παρουσιάζεται ακόμη αδικημένο. Ας κρατούμε λοιπόν μια στάση ενσυναίσθησης απέναντι στις ανισότητες που ενδεχομένως βλέπουμε μπροστά μας και ας χρησιμοποιούμε τα μηνύματα της λογοτεχνικής διδασκαλίας για να βελτιώσουμε το κοινωνικό σύστημα του σημερινού σχολείου.

Επιπρόσθετα, μέσα από διαλέξεις που το σχολείο θα μπορούσε να διοργανώσει, πρέπει οι μαθήτριες να μάθουν να προασπίζονται τα δικαιώματά τους. Μέρος της ευθύνης για την εμπέδωση της ισότητας αντιστοιχεί και στα κορίτσια τα οποία καλούνται να μην

αποδέχονται συμπεριφορές που καταπατούν τα δικαιώματά τους ή προσβάλλουν την αξία του φύλου τους. Μέσα από τη συμβουλευτική που μπορεί το σχολείο να παρέχει, οι μαθήτριες οφείλουν να μιλούν, να εκφράζονται και να αποκαλύπτουν τυχόν άσχημα περιστατικά. Η ανοχή κάνει τις ρίζες του προβλήματος ισχυρές για πιο σκληρές εκφάνσεις της έμφυλης ανισότητας. Γι' αυτό και το λατινικό ρητό « qui tacet consentit» εύστοχα ταιριάζει σε αυτήν την τραγική περίπτωση.

Η ισότητα είναι μια λαμπρή αξία και πρέπει να την αναδείξουμε σε όλες τις μορφές της. Οι νέοι και οι νέες, τα αγόρια και τα κορίτσια, χρειάζονται συστήματα υποστήριξης και ασφαλείς χώρους για να αναπτύξουν θετικές στάσεις απέναντι στις σχέσεις, ώστε να μπορέσουν να αμφισβητήσουν τις πεποιθήσεις και τα στερεότυπα που προάγουν τις διακρίσεις και ενδεχομένως τη βίαιη συμπεριφορά. Η εκπαίδευση για την προαγωγή της ισότητας των φύλων και την καταπολέμηση των διακρίσεων θα πρέπει να θεωρείται ως μια διαρκής διαδικασία ,που δεν μπορεί να περιοριστεί σε μια μόνο εκπαιδευτική δραστηριότητα. Η φιλοσοφία του σχολείου πρέπει να αναθεωρηθεί. Η επαγωγική μάθηση και η κριτική σκέψη δεν πρέπει να αποτελούν τους μόνους στόχους της σχολικής χρονιάς. Πρωταρχικός και αμετακίνητος στόχος πρέπει να είναι πάντα η προώθηση της έμφυλης ισότητας. Το σχολείο δεν πρέπει να έχει καθόλου στο λεξικό του τη λέξη «διάκριση». Αντίθετα οι μαθητές όλων των βαθμίδων πρέπει να εξοικειωθούν με λέξεις ανθρωπιστικής χροιάς, όπως σεβασμός, δικαιοσύνη, αλληλεγγύη, αλληλεπίδραση, ίση μεταχείριση.

Το σχολείο λοιπόν είναι ο χώρος όπου διαμορφώνονται χαρακτήρες και προσωπικότητες. Ένας χώρος όπου θα πρέπει να πρωτανεύει ο σεβασμός και οι υγιείς σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων. Αίτημα του 21ου αιώνα είναι να σταματήσουν οι αδικίες εις βάρος των κοριτσιών, των μαθητριών των μελλοντικών γυναικών. Το επίθετο «ασθενές» φύλο πρέπει να εξαλείψει και να δώσει τη θέση του στο δημιουργικό, δυναμικό και αποφασιστικό φύλο όπως έδειξε η μέχρι τώρα γυναικεία δράση. Το σχολείο έχει να επιτελέσει βαρυσήμαντο χρέος. Ας προσπαθήσουμε όλοι λοιπόν για να βοηθήσουμε να διαμορφωθεί ένα υγιές σχολείο που να μπορεί να διαμορφώνει υγιείς σχέσεις και υγιείς ανθρώπους. Ας γίνει σύνθημα όλων: « Μην αδικείτε τις μαθήτριες».

2ο βραβείο, Αντωνία Χαραλάμπους (Α' τάξη)
Λύκειο Πολεμιδιών, Λεμεσός
Υπεύθυνη εκπαιδευτικός: Μαρία Χατζηνικόλα

Έμφυλη Ισότητα και σχολική πραγματικότητα

Χωρίς αμφιβολία, η έμφυλη ισότητα αποτελεί ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο και λεπτό θέμα της σύγχρονης κοινωνίας, που, δυστυχώς, έχει ακόμη αρκετό δρόμο να διανύσει για να καταστεί πλήρως εφικτή. Πιο συγκεκριμένα, η έννοια αυτή αναφέρεται στην απονομή ίσων δικαιωμάτων, ελευθεριών και ευκαιριών στα δύο φύλα, αλλά και στη διεκδίκηση ευκαιριών εκεί, όπου δεν υπάρχουν. Η τάση του να συντηρείται και να ενισχύεται η έμφυλη ανισότητα χαρακτηρίζει πολλές από τις αναχρονιστικές αντιλήψεις κάποιων συμπολιτών μας, αλλά και της κοινωνίας μας. Δυστυχώς, η μη έμπρακτη εφαρμογή της έμφυλης ισότητας επηρεάζει την ομαλή λειτουργία της κοινωνίας σε όλες τις πτυχές της. Η ανισότητα των δύο φυλών, εν έτει 2023, στην κυπριακή, αλλά και ελληνική κοινωνία πρέπει να θεωρείται δεδομένη εν τοις πράγμασι. Αυτό διαφαίνεται και στην κατάταξη του Δείκτη Ισότητας Φύλων του European Institute for Gender Equality, ο οποίος είχε κατατάξει στην 21η θέση την Κύπρο και στην 28η θέση την Ελλάδα ανάμεσα σε όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ σε ό,τι αφορά την παραχώρηση ίσων ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών¹.

«Τα πάντα ρει», όπως πολύ σοφά διατύπωσε ο φιλόσοφος Ηράκλειτος, διακηρύττοντας ακριβώς το φυσικό καθεστώς, αλλά και την αναγκαιότητα της αλλαγής των καθιερωμένων καταστάσεων. Εν προκειμένω, πρέπει να καθορίσουμε το είδος των αποφάσεων που χρειάζεται να ληφθούν από την κυπριακή κυβέρνηση, ώστε να εξέλθει από αυτή τη δυσμενή κατάταξη.

Το φύλο, ως βασική εννοιολογική κατηγορία, δεν αποτελεί φυσικό δεδομένο. Τουναντίον, πρόκειται για μια «πολιτισμική κατασκευή» που συμπυκνώνει και αναπαράγει

¹ <https://medinstgenderstudies.org/βασιλεύει-η-έμφυλη-ανισότητα-στην-κύπ/> και <https://www.reporter.gr/Oles-oi-eidhseis/548535-EIGE-H-Ellada-cheirotelh-chwra-ths-Eyrowphs-an-eisai-gynaika, 2020>

αξίες του πολιτισμού και κοινωνικές σχέσεις. Στην αγγλοσαξονική βιβλιογραφία², όπου δεσπόζει ο συσχετισμός φύλου και επιστήμης, η εισαγωγή του όρου «gender» έγινε για να τονιστεί αυτή ακριβώς η κοινωνική κατασκευή των φύλων και να υπογραμμιστεί ότι η γυναικεία «κατωτερότητα» οφείλεται όχι στη φύση, αλλά σ' αυτό που ονομάζουμε πολιτισμό.

Αναμφίβολα, μετά τις πολλαπλές σειρές εξεγέρσεων, διαμαρτυριών και ξεσηκωμών των γυναικών, που ιστορικά έγιναν για πρώτη φορά γύρω στο 1935, επιτεύχθηκαν οι πρώτες τροποποιήσεις θεσμών, οι οποίες οδήγησαν στην απόδοση μερικών δικαιωμάτων στο γυναικείο φύλο. Είναι, όμως, στοιχειώδους σημασίας να αναφερθεί πως ακόμη και στον 21ο αιώνα, τον οποίο διανύουμε, χάσματα μεταξύ των δύο φύλων και δομικοί φραγμοί «επιμένουν» να υφίστανται σε πολλούς τομείς.

Καταρχάς, υπάρχει μια ευδιάκριτη ανεπάρκεια εκπροσώπησης του «ασθενούς φύλου» σε ύπατα πολιτειακά αξιώματα, καθώς και στο Κοινοβούλιο. Μόλις τον τελευταίο χρόνο, η κυπριακή Βουλή αντιπροσωπεύεται στην ηγεσία της από μια γυναίκα, την Αννίτα Δημητρίου, αλλά έχουμε ποτέ διερωτηθεί γιατί μέσα σε δεκατέσσερις θητείες Προέδρων της Βουλής, μόνο μία φορά αυτή η θέση κατακτήθηκε από γυναίκα; Είναι, επίσης, αξιοσημείωτο να αναφερθεί πως ουδέποτε η Κύπρος είχε γυναίκα Πρόεδρο της Δημοκρατίας από το 1960, οπότεν είχε ανεξαρτητοποιηθεί ως κράτος.

Περαιτέρω, σε ό,τι αφορά τον επαγγελματικό τομέα λαμβάνουν θέση πολλές στερεότυπες αντιλήψεις. Πολλά επαγγέλματα θεωρούνται κατεξοχήν «αντρικά», όπως για παράδειγμα το επάγγελμα του οικοδόμου, του υδραυλικού και του ηλεκτρολόγου, ενώ άλλα γίνονται αντιληπτά ως κατεξοχήν «γυναικεία», όπως π.χ. το επάγγελμα της καθαρίστριας στο σχολείο, της αισθητικού ή και νηπιαγωγού.

Επιπρόσθετα, σε διάφορες απόψεις περί ηθικής εξακολουθούν να τηρούνται διαχωριστικές γραμμές ανάλογα με το φύλο, που παρατηρούνται και στους τρόπους συμπεριφοράς των ανθρώπων. Επί παραδείγματι, όταν μία γυναίκα εμπλέκεται ερωτικά με κάποιο άλλο άτομο, συχνά χαρακτηρίζεται από την κοινωνία με διάφορα ανάρμοστα ή και προσβλητικά, ακόμη, επίθετα. Από την άλλη, όταν ένας άνδρας εμφανίζει κάποιο έντονο

² Scott, Joan, «Gender: a Useful Category of Historical Analysis», *American Historical Review*, v. 91, No 5: 1053-1075; (1986).

συναίσθημα, όπως θλίψη και πένθος, δέχεται δυσμενείς και σκληρές επικρίσεις και, μάλιστα, μπορεί να δυσφημιστεί για έλλειψη ανδρείας ή ανδρισμού ή και περίσσια εκδήλωση θηλυπρέπειας.

Προς επίρρωσιν της θέσεως για την ύπαρξη έμφυλης ανισότητας, σήμερα, χρήζουν ουσιαστικής αναφοράς δύο κοινωνικά φαινόμενα, που ενδείκνυται να γνωστοποιηθούν, καθώς ολοένα και αυξάνονται τα τελευταία χρόνια. Εν πρώτοις, αναφέρονται οι γυναικοκτονίες, οι οποίες σε μόλις μία τετραετία –2019-2022– έχουν φτάσει συνολικά τις 20 στην Κύπρο, σύμφωνα με τον ημερήσιο τύπο. Μερικά παραδείγματα, τα οποία αποδεικνύουν του λόγου το αληθές και χαρακτηρίζονται ως σοκαριστικά είναι τα ακόλουθα:

[Τον Ιανουάριο 2020] η 31χρονη Γκάντα από την Συρία, μαχαιρώνεται μέχρι θανάτου από τον εν διαστάσει σύζυγό της στο σπίτι της στην Πάφο, μπροστά στα μάτια της 7χρονης κόρης τους». Τον Ιούνιο του 2020 «η 44χρονη Νίκη πέφτει νεκρή από το κυνηγετικό του 56χρονου πρώην συντρόφου της σε διαμέρισμα στην Λακατάμια³.

Τα θύματα ως επί το πλείστον είναι μετανάστριες, αλλά σε αρκετές περιπτώσεις και Κύπριες γυναίκες, ενώ οι θύτες μετανάστες, αλλά και Κύπριοι.

Το δεύτερο κοινωνικό φαινόμενο αφορά τους βιασμούς, των οποίων ο αριθμός παγκοσμίως φθάνει σε υψηλά ποσοστά: μία στις τρεις γυναίκες και ένας στους τέσσερις άντρες. 91% από όλους τους βιασμούς είχαν γυναίκα θύμα και 9% άνδρα, χωρίς να υποβαθμίζουμε κανένα από τα δύο θύματα. Τα τελευταία 6 χρόνια, όπως έχει επισημανθεί στον ημερήσιο τύπο (πρβλ. εφημερίδα Σημερινή, 23/1/2022), οι βιασμοί που έχουν καταγγεληθεί στην Κύπρο έχουν φτάσει τους 138! Είναι σημαντικό, εδώ, να τονιστεί πως ο αριθμός αυτός δεν αντιπροσωπεύει τον πραγματικό αριθμό βιασμών, αφού υπάρχουν θύματα, τα οποία εκβιάζονται ή βρίσκονται τα ίδια τρομοκρατημένα για να μην καταγγείλουν αυτό που τους συνέβη.

Όμως, όλα αυτά που συμβαίνουν στη γενικότερη κοινωνία, μεταφέρονται και στη μικρότερη, τη μικρογραφία της κοινωνίας, που είναι αυτή του σχολείου. Όλα τα φυλετικά στερεότυπα μεταδίδονται από την παλαιότερη γενιά στη νεότερη, αναπαράγοντας και στην

³ Χρ. Νέστορος, «Ατέρμονος κύκλος αίματος: Είκοσι γυναικοκτονίες σε τρία χρόνια», οι ειδήσεις του Αλφα, 22/6/2022 (<https://www.alphanews.live/cyprus/atermonos-kyklos-aimatos-eikosi-gynaikoktonies-se-tria-hronia-binteo>)

εκπαίδευση μία μικροκοινωνία «έμφυλων ανισοτήτων». Για να αποφύγουμε αυτό το φαινόμενο πρέπει να ληφθούν καίριες αποφάσεις. Έχουμε, όμως, αναρωτηθεί ποτέ ποιες μπορεί να είναι αυτές;

Αρχικά, οι σχολικοί σύμβουλοι πρέπει να θέτουν ως προτεραιότητα στον επαγγελματικό προσανατολισμό τα ενδιαφέροντα και τις δεξιότητες του εφήβου και όχι τυχόν υφιστάμενες έμφυλες ή σεξιστικές αντιλήψεις. Ενώ η εστίαση, τα τελευταία χρόνια, έχει στραφεί προς αυτό τον δικαιότερο στόχο, εξακολουθούν να υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης και διεύρυνσης σε αυτόν τον τομέα. Σύμφωνα με ποσοτικές αναλύσεις της ανισότητας, η συμμετοχή των γυναικών στα τεχνολογικά επαγγέλματα είναι παραδοσιακά περιορισμένη. Συνακόλουθα, η σχολική συμβουλευτική αγωγή πρέπει να υιοθετεί προτάσεις ενθάρρυνσης και μέτρα ενίσχυσης της συμμετοχής των γυναικών. Στόχος είναι η άρση των ανισοτήτων της συμμετοχής των γυναικών στην τεχνολογική εκπαίδευση και στα τεχνικά επαγγέλματα. Στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής πρακτικής, η οποία θα σέβεται τη διαφορετικότητα και τα αγόρια μπορούν να ενθαρρύνονται να ακολουθήσουν πιο θεωρητικές επαγγελματικές κατευθύνσεις όπως π.χ. του ψυχολόγου ή του εκπαιδευτικού στην κατεύθυνση των ανθρωπιστικών σπουδών.

Ένας άλλος καίριας σημασίας τομέας για την επίτευξη της έμφυλης ισότητας στο σχολικό πλαίσιο, είναι η ουδέτερη και συμπεριληπτική γλώσσα, η οποία ενδείκνυται να εισαχθεί στη σχολική εκπαίδευση. Ως εκ τούτου πρέπει να τροχοδρομηθεί η κατάρτιση ειδικού οδηγού-χάρτη για τη χρήση συμπεριληπτικής γλώσσας, παράλληλα με την έμφαση στην εφαρμογή μέτρων για ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στις λειτουργίες του σχολείου. Ένα παράδειγμα οδηγού-χάρτη που βρίσκεται εν ισχύ, είναι αυτός που έχει καταρτιστεί από το Πανεπιστήμιο Κύπρου, πιο συγκεκριμένα από το Γραφείο Πολυμορφίας Ισότητας και Ενσωμάτωσης και, ο οποίος στάλθηκε ηλεκτρονικά στους φοιτητές και φοιτήτριες του Πανεπιστημίου, στις 18/10/2022. Ένα ανάλογο πρότυπο μπορεί να ακολουθηθεί και στα σχολεία της Κύπρου. Στο κείμενο αυτό αναφέρεται:

Ο παρών οδηγός αποτελεί ένα σύντομο, εξειδικευμένο και εύχρηστο εργαλείο για την αναγνώριση και κατανόηση του γλωσσικού σεξισμού που διέπει τα διοικητικά έγγραφα και την καθημερινή επικοινωνία, προφορική και γραπτή, αλλά και για την ευαισθητοποίηση της πανεπιστημιακής κοινότητας σε ένα πεδίο που συντελεί στη διαμόρφωση συλλογικής κοινωνικής συνείδησης. Ο οδηγός έλαβε υπόψη και βασίστηκε στον «Οδηγό υπέρβασης του

γλωσσικού σεξισμού στη γλώσσα των εγγράφων της δημόσιας διοίκησης της Κυπριακής Δημοκρατίας» που εκπονήθηκε από το Παρατηρητήριο Ισότητας Κύπρου, τον Μάρτιο του 2016 και στην έκδοση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο «Ουδέτερη ως προς το φύλο γλώσσα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο» (2018).

Η αποφυγή δίκαιης και ισάξιας χρήσης της γλώσσας, υποδηλοί προκατάληψη, μεροληψία, απαξίωση, αμεριμνησία και σεξισμό προς το μη αναφερόμενο φύλο, μεταφέροντας νοερά στους μαθητές/τριες στερεοτυπικές αντιλήψεις. Μερικά παραδείγματα σεξιστικής χρήσης της γλώσσας είναι: η επίκληση στους καθηγητές και καθηγήτριες του σχολείου ως «διδάσκοντες» και παράλειψη του «διδάσκουσες». Συνακόλουθα αναφέρονται οι «επιβλέποντες» αντί το συμπεριληπτικό «επιβλέποντες και επιβλέπουσες», καθώς και οι «συμμετέχοντες» αντί του «συμμετέχοντες και συμμετέχουσες». Συχνότερα, γίνεται η αναφορά «μαθητές» χωρίς τη συμπεριληπτική αναφορά στις «μαθήτριες», καθώς και στη χρήση της μετοχής «παρόντες» χωρίς το «παρούσες» που αντιστοιχεί στη μετοχή του θηλυκού γένους. Συνεπώς, είναι καίριας, συντρέχουσας και διαχρονικής σημασίας να συμπεριλαμβάνονται και τα δύο φύλα σε σχολικά έντυπα, ανακοινώσεις και γενικά στην καθημερινή γλώσσα του εκπαιδευτικού και μαθητικού δυναμικού του εκάστοτε σχολείου.

Επιπλέον, η καθιέρωση μίας πιο άνετης και σύγχρονης στολής για τα κορίτσια, πιστεύω, ότι είναι απαραίτητη. Αυτό συμβαίνει επειδή, συχνά η φούστα ως γυναικείο ένδυμα είναι άβολη ή δε συνάδει με τις καιρικές συνθήκες. Τα κορίτσια, ακόμη τυγχάνει, σε κάποιες περιπτώσεις, να γίνονται στόχος σχολιασμού και γενικά δυσμενών σχολίων από συμμαθητές τους, αλλά και από άλλα μέλη της σχολικής κοινότητας για το μήκος και για την ένδυσή τους γενικά με φούστα. Ακόμη, η παραδοσιακή σχολική στολή που επί σειρά ετών ανάγκαζε τις μαθήτριες να ντύνονται μόνο με φούστες παραπέμπει στον έντονο διαχωρισμό των φύλων και στην κάθετη έμφυλη διάκριση. Η επιμονή στην παράδοση αυτή παραπέμπει στον αναχρονισμό και σε μία παλαιότερη εποχή, όπου ήταν απαγορευμένο και αδιαπραγμάτευτο να φορέσει κάποια κοπέλα παντελόνι. Επομένως, συστήνεται η ελάφρυνση της αυστηρότητας στο θέμα της στολής και η κατοχύρωση του δικαιώματος, αλλά κυρίως της αντίληψης ότι δεν υπάρχουν κάθετοι διαχωρισμοί, αλλά ελευθερία και κυρίως προσωπικό γούστο για την ενδυμασία ως ένδειξη ισότητας για τα δύο φύλα. Γενικά,

είναι πιο δημοκρατικό να υπάρχει το δικαίωμα της επιλογής σε ό,τι αφορά το θέμα της εμφάνισης.

Τέλος, ένα δικαίωμα που είναι ήδη κατοχυρωμένο γραπτώς, όμως, αδιαμφισβήτητα θα έπρεπε να εφαρμόζεται και σε πράξη, είναι η ελευθερία αυτοπροσδιορισμού φύλου με βάση την προσωπική ασφάλεια και ολοκλήρωση. Το δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού φύλου στοχεύει στην αποφυγή σχολιασμού –στον σχολικό, αλλά και στον γενικότερο χώρο της κοινωνίας των «trans» ανθρώπων– στον προσδιορισμό και στη διάκριση της κοινωνικής τους ταυτότητας από τη βιολογική ταυτότητα και το φύλο που δόθηκε κατά τη γέννηση των ατόμων αυτών, εφόσον νιώθουν να εγκλωβίζονται ή να δυσφορούν μέσα σε αυτό. Η «διαδικασία επίκρισης» των ομοφιλοφύλων, των διεμφυλικών ή αλλιώς «trans» ανθρώπων δηλώνει μόνο απάνθρωπη, αγενή και ασυνείδητη συμπεριφορά, χωρίς ενσυναίσθηση, ανεξαρτήτως της προέλευσης. Έτσι, θα ήταν πιο επιθυμητό, γενικότερα, να μην είναι τόσο εμφανής ο διαχωρισμός όλων των φύλων, σε ό,τι αφορά τους σχολικούς χώρους. Αν όλοι έχουν τα ίδια δικαιώματα, ειδικά στον σχολικό χώρο, θα διατηρείται ο αλληλοσεβασμός προς κάθε ιδιαιτερότητα χωρίς να υπογραμμίζεται ο έντονος διαχωρισμός και η έμφυλη διάκριση.

Εν κατακλείδι, εύλογα μπορεί κανείς να συναγάγει το συμπέρασμα ότι η κοινωνία έχει μεγάλο αντίκτυπο στην εκπαίδευση, αλλά και το αντίστροφο. Άρα, για την επίτευξη των παραπάνω εισηγήσεων χρειάζεται μαζική προσπάθεια και όχι μόνο από αυτούς ή αυτές που υπηρετούν ή βρίσκονται στον εκπαιδευτικό χώρο. Όπως, σοφότερα, έχει προαναφέρει ο Πλάτωνας, «χωρίς τις μικρές πέτρες ούτε οι μεγάλες μπορούν να σταθούν».

Η πρόοδος εντός του σχολείου θα πρέπει να είναι σταδιακή, άλλα η προσπάθειά μας να παραμένει σταθερή, προμελετημένη και στοχοπροσηλωμένη. Ίσως, να είναι πολύ αργά για τη δική μας γενιά, όμως για τα παιδιά του μέλλοντος η δική μας συμβολή μπορεί να είναι μια καθοριστική αρχή. Αν σκεφτούμε ότι το μέλλον μιας δικαιότερης κοινωνίας είναι το χρέος μας προς τα αυριανά παιδιά, τότε δεν πρέπει να παραμείνουμε σε σχήματα λόγου, αλλά να υλοποιήσουμε αβίαστα το συντομότερο τα λόγια μας σε πράξεις, χωρίς αναβλητικές οπισθοχωρήσεις. Καταλήγοντας, σταθερός οδοδείκτης στον αγώνα μας για την έμφυλη ισότητα, εν έτει 2023, πρέπει να είναι σταθερά και αμετάκλητα ο άνθρωπος, πέρα από σκοπιμότητες με έμφυλους διαχωρισμούς και προκατασκευασμένα κοινωνικά στερεότυπα.

3ο βραβείο, Χρυσόστομος Παπαμιλιτιάδους (Β' τάξη)
Λύκειο Γιαννάκη Ταλιώτη, Γεροσκήπου
Υπεύθυνη εκπαιδευτικός: Χριστιάνα Πετράκη

Η ισότητα φύλων στο σχολικό περιβάλλον δεν είναι ουτοπία

Με την πάροδο των χρόνων, παρατηρούμε την κοινωνία μας να προοδεύει και να ευαισθητοποιείται ολοένα και περισσότερο πάνω σε θέματα σεξισμού και ισότητας μεταξύ των φύλων, με τους νέους κυρίως να βρίσκονται με συνέπεια στην πρώτη γραμμή των αλλαγών. Παρόλα αυτά, η εκπαίδευση και τα σχολεία, όπου οι νέοι εξελίσσουν την προσωπικότητα και τις γνώσεις τους και περνούν ένα μη αμελητέο μέρος του χρόνου τους, όμως παραδόξως παρουσιάζουν μια σχετική ανεπάρκεια σε σχέση με την κοινωνική αυτή πρόοδο. Το γεγονός αυτό, η έμμεση δηλαδή ενθάρρυνση ή αποσιώπηση σεξιστικών στερεοτύπων και ξεπερασμένων αντιλήψεων στα σχολεία, δεν έχουν θέση στη συνείδηση των νέων μας και στην κοινωνία ενός εκσυγχρονισμένου βασιζόμενου σε Ευρωπαϊκές, δημοκρατικές και προοδευτικές αξίες κράτους.

Μέσα από έρευνες, εμπειρικές γνώσεις και συγκρίσεις με ξένα συστήματα-πρότυπα (π.χ. Σκανδιναβικό μοντέλο εκπαίδευσης), γίνεται φανερό ότι το Κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα υστερεί στον τομέα της ισότητας των φύλων. Συνεπώς, αποτελεί επιτακτική ανάγκη η προσπάθεια μείωσης του συγκεκριμένου προβλήματος. Παρακάτω λοιπόν, θα εξετασθεί το ζήτημα αυτό στον πυρήνα του και θα γίνει αναφορά στα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν προς τη δημιουργία ενός ιδανικού σχολικού περιβάλλοντος απαλλαγμένου από έμφυλα στερεότυπα, κατεύθυνση προς την οποία όλοι θα πρέπει να εργαζόμαστε.

Αρχικά, είναι αλήθεια ότι το πρόβλημα του σεξισμού στην Κυπριακή εκπαίδευση αποτελεί κατάλοιπο σεξιστικών αντιλήψεων στην Κυπριακή κοινωνία. Ο σεξισμός στην εκπαίδευση κατά ένα μεγάλο ποσοστό, οφείλεται στις σεξιστικές αντιλήψεις των προσώπων στις θέσεις ελέγχου. Όταν οι νομοθέτες που θεσπίζουν τους νόμους για την εκπαίδευσή μας, οι άνθρωποι που γράφουν τα βιβλία μας και οι άνθρωποι που μας τα

διδάσκουν διατρέχονται από έμφυτες, πιθανώς εσωτερικευμένες σεξιστικές αντιλήψεις, είναι φυσικό επακόλουθο το πρόβλημα να διεισδύσει και στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Το ζήτημα των έμφυλων στερεοτύπων και σεξισμού ξεκινά από νωρίς. Από τις πρώτες του κιόλας μέρες στην προσχολική εκπαίδευση, το μυαλό του μαθητή ξεκινά να βομβαρδίζεται συνεχώς με σεξιστικά στερεότυπα για τους ρόλους των φύλων και το τί είναι «σωστό» και τί «λάθος». Το τί «πρέπει» να κάνει ο καθένας και τι όχι, καθαρά με βάση το φύλο του. Το πρόβλημα δε λαμβάνεται υπόψη, αφού είναι «ύπουλο» και δύσκολα εντοπίζεται, πόσο μάλλον αντιμετωπίζεται. Ξεκινά με τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι σιγά σιγά, άθελά τους στις πλείστες περιπτώσεις υπακούν μια πληθώρα σεξιστικών στερεοτύπων. Ζητούν «δύο δυνατά αγοράκια να σηκώσουν τις καρέκλες» ή «δύο κοριτσάκια να στολίσουν την πινακίδα της τάξης». Τα αγόρια παίρνουν τα μπλε δωράκια, ενώ τα κοριτσάκια τα ροζ. Η «Ελένη» στο βιβλίο των μαθηματικών περνά τα απογεύματά της με τις κούκλες της, ενώ ο «Γιώργος» παίζοντας ποδόσφαιρο. Τα παραδείγματα είναι ατέλειωτα και πιο επιζήμια απ' ότι αντιλαμβανόμαστε, καθώς τέτοιες αθώες υποδείξεις και αναθέσεις ρόλων σε μια τόσο νεαρή ηλικία είναι καθοριστικές, αφού οι ηλικίες στις οποίες το παιδί ακούει τέτοιες φράσεις είναι κρίσιμες για τον σχηματισμό της προσωπικότητας του ατόμου.

Έχοντας εκ των προαναφερθέντων ξεκαθαρίσει την πηγή του προβλήματος, είναι αδιαμφισβήτητα άξιοι επεξήγησης οι τρόποι καταπολέμησης του προβλήματος. Υπάρχει πραγματικά ένα πλήθος δράσεων που μπορούν να πραγματοποιηθούν. Δράσεις που έχουν ήδη εφαρμοσθεί από άλλα κράτη, τα οποία έχουν προ πολλού ξεπεράσει το δικό μας κράτος στον συγκεκριμένο τομέα, γεγονός που σημαίνει πως δεν υπάρχει η ανάγκη να πρωτοπορήσουμε, αλλά να αντιγράψουμε. Κάτι που μπορεί να ακούγεται αρχικά αισιόδοξο, αφού παραπέμπει στο ότι οι λύσεις βρίσκονται μπροστά μας, αλλά με μια δεύτερη ματιά απαισιόδοξο, αφού δείχνει πως ενώ οι λύσεις είναι μπροστά μας και έχουμε κάθε δικαίωμα να τις αξιοποιήσουμε, εδώ και χρόνια αδυνατούμε να το κάνουμε.

Αρχικά, απαιτείται η κατάλληλη εκπαίδευση, κατάρτιση και ενημέρωση του εκπαιδευτικού προσωπικού σχετικά με κοινωνικά θέματα, όπως ο σεξισμός. Έτσι θα αποφευχθούν αποτελεσματικά τα προαναφερθέντα στερεότυπα και το πρόβλημα θα αρχίσει να κόβεται από τη ρίζα του και οι εκπαιδευτικοί θα γίνουν παράδειγμα προς μίμηση για τους μαθητές και μαθήτριες.

Επιπρόσθετα, πριν την έκδοση και την κυκλοφορία στα σχολεία, επωφελής θα ήταν ο έλεγχος των βιβλίων από ειδικούς όπως ψυχολόγους και κοινωνιολόγους, που έχουν ξοδέψει χρόνια μελετώντας τέτοιου είδους φαινόμενα και έχουν τις γνώσεις και την κατάλληλη κατάρτιση να τα αντιμετωπίσουν. Η ένταξη των ατόμων αυτών στην εκπαίδευση, δεν πρέπει να γίνει μόνο μέσα από τους ελέγχους των βιβλίων. Τέτοια άτομα πρέπει να έχουν κεντρικό ρόλο στη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος, εάν θέλουμε ένα σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον απελευθερωμένο από τον σεξισμό, την καταπίεση και την ανισότητα. Κοινωνικοί επιστήμονες και άνθρωποι με ανθρωπιστικές γνώσεις θα έπρεπε να αναλαμβάνουν εξ ολοκλήρου την ευθύνη ώστε να αποκλείονται από τα σχολεία τέτοια ζητήματα.

Ουσιαστικής σημασίας θα ήταν επίσης και η ένταξη ενός μαθήματος κοινωνικής και ανθρωπιστικής παιδείας στα σχολεία, στις πρώτες κιόλας τάξεις του δημοτικού, όταν το άτομο θα είναι σε θέση να αλλάξει σκεπτικό, να είναι ανοιχτό προς νέες ιδέες και να διαμορφώνει τις απόψεις του για το τί συμβαίνει γύρω του. Παράλληλα, στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν θα έβλαπτε η μείωση της ογκώδους ύλης των μαθητών/μαθητριών και η «θυσία» μερικών διδακτικών ωρών προκειμένου να μορφώνεται η νεολαία σχετικά με τον ανθρωπισμό και την ισότητα.

Αξίζει επίσης να γίνει αναφορά και στη σχολική στολή, η οποία απαγορεύει στις μαθήτριες να φορούν παντελόνια σε ορισμένες περιπτώσεις, καθώς και αντιστρόφως περιορίζει τα αγόρια στα μακριά παντελόνια, ενθαρρύνοντας ξεπερασμένα πρότυπα και αντιλήψεις σχετικά με την ενδυμασία του ατόμου, τα οποία είναι ιδιαίτερα επιβλαβή για την κοινωνία, όταν ο/η μαθητής/μαθήτρια βγει από το σχολείο έχοντας στο μυαλό του/της αυτά τα πρότυπα. Τα παιδιά, μαθαίνουν να κρίνουν συνανθρώπους με βάση την ενδυμασία τους, γεγονός που μπορεί να κάνει άτομα με «ασυνήθιστες» επιλογές ένδυσης να νιώθουν άβολα, ενώ παράλληλα οι περιορισμοί της σχολικής στολής μπορούν έμμεσα να ενθαρρύνουν το λεγόμενο «victim blaming». Δηλαδή, την απόδοση της ευθύνης μιας κατάστασης στο θύμα.

Όταν απαγορεύεται σε μαθήτριες να φοράνε στο σχολείο κολάν ή συγκεκριμένες φούστες επειδή θεωρούνται «προκλητικά», αυτό αμέσως βάζει ταμπέλες στις γυναίκες που ντύνονται με τον συγκεκριμένο τρόπο έξω από το σχολείο και σε περιπτώσεις σεξουαλικών

επιθέσεων καταλήγουμε να ακούμε αχρείες, αποκρουστικές και απάνθρωπες φράσεις, του τύπου «γυρευόταν» ή «τί περίμενε μ' αυτό που φορούσε», που φυσικά δεν ισχύουν, αφού προφανώς κανείς δεν θέλει να δεχθεί οποιανδήποτε μορφή βίας. Συμπερασματικά, εάν θέλουμε να διατηρήσουμε τον θεσμό της σχολικής στολής, θα πρέπει σύντομα να γίνουν κάποιες αλλαγές σε αυτόν, προκειμένου να εκσυγχρονιστεί και να δώσει ένα τέλος στις απαρχαιωμένες αυτές αντιλήψεις.

Οι δράσεις αυτές μπορούν να καλλιεργήσουν ένα κλίμα σεβασμού και ασφάλειας στα σχολεία, στα πλαίσια του οποίου οι νέοι και νέες θα νιώθουν ασφαλείς να είναι ο εαυτός τους, χωρίς να αισθάνονται κοινωνική πίεση σχετικά με την διαμόρφωση της προσωπικότητας γύρω από το φύλο του ατόμου.

Παίρνοντας ως παράδειγμα την Ισλανδία, η οποία εδώ και χρόνια πρωτοπορεί στον τομέα και βρίσκεται πρώτη παγκοσμίως στην ισότητα των φύλων, μπορούμε να εμπνευστούμε από το μοντέλο «Hjalli», το οποίο εφαρμόζεται σε νηπιαγωγεία και δημοτικά σε όλη την χώρα και έχει ως στόχο μέσα από διάφορες δράσεις στις οποίες λαμβάνουν μέρος οι νεαροί μαθητές, να διδάξει την ισότητα, να δώσει ίσες ευκαιρίες και να καλλιεργήσει ένα κλίμα αλληλοσεβασμού και ασφάλειας.

Πώς θα ήταν λοιπόν ένα σχολικό περιβάλλον με ίσες ευκαιρίες και την απουσία του σεξισμού; Αρχικά, κανένας μαθητής ή μαθήτρια δεν θα ένιωθε υποτιμημένος ή αδικημένος λόγω του φύλου του. Θα επικρατούσε ένα κλίμα συνεργασίας, αλληλοβοήθειας και φιλίας μεταξύ όλων των μαθητών. Οι ρόλοι θα ήταν μοιρασμένοι σε όλους ισότιμα, χωρίς το φύλο να αποτελεί παράγοντα ανάθεσής τους. Οι μαθητές θα ήταν από νεαρή ηλικία ενημερωμένοι και μορφωμένοι σχετικά με τέτοιου είδους κοινωνικά ζητήματα και θα μπορούσαν να δουν ο ένας τον άλλον μέσα από έναν «φακό», ο οποίος αποκλείει εντελώς από την αντίληψη το φύλο και παρουσιάζει την πραγματική προσωπικότητα του/της μαθητή/μαθήτριας, χωρίς τους επιβαλλόμενους από την κοινωνία ρόλους για το πως πρέπει κανείς να φέρεται ανάλογα με το φύλο του. Σε αυτό το περιβάλλον, κανένα είδος παραδοσιακών προσδοκιών για την κοινωνική και φυλετική ταυτότητα του μαθητή δεν θα επιβαλλόταν αλλά ο καθένας θα ήταν ελεύθερος και θα ενθαρρυνόταν να βρειμόνος του την δική του ταυτότητα, να συνειδητοποιήσει πού ανήκει και να αναπτύξει την προσωπικότητά του σύμφωνα με τις δικές του πεποιθήσεις για το τί θέλει να είναι, με μόνο περιορισμό τον σεβασμό προς τον περίγυρό του. Ένα σύστημα σαν αυτό θα ενθάρρυνε τους μαθητές να είναι «τυφλοί» όταν

έχουν να κάνουν με το φύλο του συνανθρώπου τους. Οι συνεργασίες μεταξύ μαθητών καθώς και οι φιλίες θα γίνονταν ανεξάρτητα του παράγοντα «φύλο» και όλοι οι μαθητές ανεξαρτήτως φύλου θα αντιμετώπιζαν ο ένας τον άλλον με ισότητα. Δίχως υποψίες, στερεότυπα. Με αυτό το σύστημα ο/η μαθητής/μαθήτρια θα μάθει να βλέπει το άτομο απέναντί του όχι ως άντρα ή γυναίκα, αλλά ως άνθρωπο.

Κλείνοντας, το περιβάλλον που περιεγράφηκε πιο πάνω, δεν είναι σε καμία περίπτωση ανέφικτο. Με κοινή συνεργασία και τα κατάλληλα βήματα, μπορούμε όλοι μαζί να δημιουργήσουμε ένα σχολικό περιβάλλον ασφαλές για όλους. Ένα περιβάλλον που δεν υποτιμά, καταπιέζει ή παραμερίζει κανέναν, αλλά αντιθέτως ενδυναμώνει όλους τους μαθητές, όποια κι αν είναι η φυλετική ή κοινωνική τους ταυτότητα.